

شرق

یک معتزض سیاهیپوست آمریکایی با اسپری بر روی دیوار شعار نویسی می‌کند، عکس: John Minchillo. AP

روزنامه‌فروشی روزنامه شرق

روزنامه شرق

حق بان

ترنم موزون حزن*

ایراهم ایوبی

کسانی که سال گذشته موفق شدند فیلم «خانه پدری» کیانوش عیاری را ببینند، شاید تصورش را هم نمی‌کردند روزی صحنه اغراق‌آمیز قتل دختر توسط پدر به نمایشی مستند تبدیل شود. حال ما ماندیم با نوجوانی زیر خاک، مادری بی‌تاب، پدري در بازداشت و جامعه‌ای در شوک فرو رفته. با رسانه‌ای شدن ماجرا بلافاصله انگشت اتهام به سوی قانون رفت که چرا پدر برای قتل فرزند قصاص نمی‌شود؛ اما در مواردی که قاتل قصاص می‌شود شدت مجازات تا چه حد مانع قتل شده است؟ پرنده محمدعلی نجفی نشان داد هر انسان صرف‌نظر از میزان دانش و موقعیت اجتماعی‌اش می‌تواند در آتی به یک جنایت‌کار تبدیل شود.

مجازات جدای از میزان اثرگذاری، زمینه بروز خشونت را کاهش می‌دهد. در ماده ۲۲۰ قانون مجازات اسلامی سابق آمده بود: «پدر یا جد پدری که فرزند خود را بکشد قصاص نمی‌شود و به پرداخت دیه قتل به ورثه مقتول و تعزیر محکوم خواهد شد». در بازنگری سال ۱۳۹۲ ماده قانونی به این شکل تغییر داده شد: «قصاص در صورتی ثابت می‌شود که مرتکب، پدر یا اجداد پدری مجنی‌علیه نباشد و مجنی‌علیه، عاقل و در دین با مرتکب مساوی باشد». این حکم برگرفته از روایتی از امام صادق (ع) است که می‌فرماید: «لا یُقتل والد بولده و یُقتل الولد بوالده» / ترجمه: «پدر به خاطر کشتن فرزندش قصاص نمی‌شود ولی فرزند به خاطر کشتن پدرش قصاص می‌شود.» (الروضه البهیة فی الشرح المعة المشقیة / بخش قصاص / شهید ثانی). البته در مواد دیگر برای موردی که قاتل به هر علتی قصاص نمی‌شود مشروط بر اینکه «اقدام وی موجب اخلال در نظم و صیانت و امنیت جامعه یا بیم تجری مرتکب و دیگران گردد» سه تا ده سال حبس پیش‌بینی شده است. از مفهوم مخالف این عبارت بر می‌آید ممکن است در موردی قتل عمدی رخ دهد اما خللی در نظم و امنیت جامعه رخ ندهد!

مرتکب قتل عمد در موارد دیگری نیز به قصاص محکوم نمی‌شود؛ مانند مردی که همسرش را در حال رابطه نامشروع به قتل برساند یا فردی که مرتکب جرم جدی را که مستوجب مجازات سلب حیات باشد (همان «مهدورالدم») بکشد. این مورد اخیر در پرونده‌های قتل‌های زنجیره‌ای کرمان و مشهد که در دهه ۷۰ رخ داد مستند دفاعیات قاتلان بود. هرچند احکام حدود و قصاص ریشه در آیات و روایات دارد، وجود تاسیسی به نام «حکم ثانویه» در فقه شیعه که در جمهوری اسلامی در قالب نهاد مجمع تشخیص مصلحت نظام تجلی یافته، می‌تواند زمینه‌ساز تحول در این احکام باشد که نمونه آن تغییر حکم دیات و برابری دیه مسلمان و غیرمسلمان است. در سال ۱۳۸۱ «قانون حمایت از اطفال و نوجوانان» به تصویب رسید، ولی به دلیل نقایض موجود و نیز تشدید معضلاتی مانند کودک‌آزاری، دولت در سال ۱۳۹۰ لایحه‌ای با همان عنوان «حمایت از اطفال و نوجوانان» به مجلس ارسال کرد که در مرحله رفع ایرادات شورای نگهبان به سر می‌برد. آخرین تغییر هم یک هفته قبل از قتل رومینا در ۱۳۹۲/۲/۲۳ توسط نمایندگان به تصویب رسید.

لایحه سن قانونی را در برخی موارد به هجده سال رسانده و برای تشویق به فرار از خانه نیز مجازات در نظر گرفته است؛ هر دو موضوع در خصوص رومینا مصداق داشت. در نظام حقوقی ایران دختری با سن ۹ سال قمری (۸ سال و نه ماه شمسی) می‌تواند ازدواج کند. اما تا هجده سالگی حق برداشت از حساب بانکی خود را ندارد، ولی همین فرد در سن ۱۶ سال می‌تواند با حضور در انتخابات مقامات عالی‌رتبه را برگزیند! وقتی قانون‌گذار به دختری با سن کمتر از ۹ سال امکان ازدواج می‌دهد، نتیجه بدیهی آن حق انتخاب همسر است.

در حالی که در روزهای اخیر بخش عمده اخبار و تحلیل رسانه‌های رسمی مانند صداوسیما به پوشش قتل یک شهروند سیاه‌پوست توسط پلیس آمریکا می‌پردازد، اما کمترین زمان به بررسی قتل رومینا، روشن‌کردن ابهامات پیش از بروز فاجعه و تلاش برای کاهش آثار روانی آن اختصاص داده شده است. فضای مجازی نیز طبق معمول صحنه کشمکش جریان‌های سیاسی و اجتماعی برای عقده‌گشایی و دستاویز قراردادن ماجرا در جهت اثبات حقانیت خود است. اغراق در نقش قانون در بروز این بحران‌ها منطقی نیست؛ اما اصلاح قوانین در فضایی به دور از احساسات، تعاملی و کارشناسانه ضرورت دارد، در غیر این صورت باید منتظر ماجراهای مشابه در صفحه حوادث باشیم.

✦عنوان یادداشت برگرفته از شعر «مسافر» سروده سهراب سپهری است.

www.sharghdaily.ir

دوشنبه ۱۲ خرداد ۱۳۹۹ ● ۹ شوال ۱۴۴۱ = ۱ ژوئن ۲۰۲۰ سال هفدهم ● شماره ۳۷۲۳ ● ۱۶ صفحه

اذان ظهر تهران ۱۳:۰۲ ● اذان مغرب ۲۰:۳۶ اذان صبح فردا ۴:۰۵ ● طلوع آفتاب ۵:۴۹

fardashargh@gmail.com

روزنامه‌فروشی روزنامه شرق

روزنامه شرق

نور نوشت

روزنامه‌فروشی روزنامه شرق

روزنامه شرق

نگاه

چرا قانون مانع فرزندکشی نمی‌شود؟

شیمیا قوشه، وکیل و فعال حقوق زنان

قتل دردناک «رومینا اشرفی» بار دیگر توجه‌ها را به قانون «حمایت از کودکان و نوجوانان» جلب کرد و البته چه تلخ که وقوع چنین حوادثی موجب می‌شود توجه‌ها به چنین قوانینی و لزوم اجرایی‌شدن آن معطوف شود.

سؤال اینجاست که آیا صرفا داشتن چنین قوانینی می‌تواند منجر به کاهش این رویدادهای ناگوار شود؟

بر اساس کنوانسیون حقوق کودک و همچنین «قانون حمایت از کودکان و نوجوانان»، تمام افراد زیر ۱۸ سال کودک محسوب می‌شوند و تحت حمایت قانون قرار می‌گیرند؛ اما مسئله‌ای که درباره لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان وجود دارد، این است که دقیق، جامع و مانع نتوانسته از کودکان و نوجوانان حمایت کند. در همین قانون «حمایت از کودکان و نوجوانان» مصوب سال ۱۳۸۱ می‌دانیم که سه بار با ایرادات شورای نگهبان مواجه شد؛ صرفا به این دلیل که شورای نگهبان اقدامات تبییهی والدین را خارج از شمول این قانون می‌دانست، در واقع آن را جواز و اجازه قانونی به والدین برای تبییه در نظر می‌گرفت.

چیزی که در این میان مهم است و باید آن را در نظر داشته باشیم، این است که قانون مجازات اسلامی سابق نیز در زمانی که این قانون تصویب می‌شد، اقدامات تبییهی والدین را در حد متعارف به‌عنوان علل موجه جرم در نظر گرفته بود؛ حال اینکه متر و معیار «متعارف» در اینجا چیست، معلوم نیست. اگر چه همچنان که از اسسش پیداست، به عرف جامعه مربوط است؛ اما قطعاً «قتل» که به قول استادان حقوق واقعی‌ترین جرم در تمامی اعصار بوده، نمی‌تواند «متعارف» باشد.

همیشه گفته شده در کنار قانون‌گذاری، عرف و سنت‌های جامعه نیز که حیزوا هستند، باید تغییر کنند. این را که این تغییرات را چه کسانی باید ایجاد کنند، باید هم در تلاش نهادهای اجرایی دید و هم تلاش‌های فعالان جامعه مدنی. پرواضح است که برای بخش دوم باید فضایی برای فعالیت فعالان جامعه مدنی ایجاد شده باشد. فضا باز باشد تا فعالان مدنی بتوانند با آگاهی‌رسانی و روشنگری نسبت به این مسائل، عرف و سنت‌های غلط جامعه را تغییر بدهند.

صرف قانون‌گذاری تنها نمی‌تواند منجر به تغییر رویه و عرف شود ما هم‌زمان قانونی تصویب می‌کنیم که کاملا بازدارنده باشد و باید به افراد جامعه این اطمینان را بدهیم که ضمانت اجرایی هم دارد. در کنار آن نیز برای آگاهی‌رسانی به افراد جامعه، نهادسازی شود تا به مرور زمان شاهد کم‌شدن این حوادث باشیم.

برگردیم به ماجرای قتل «رومینا اشرفی» و مسائلی که زمینه‌ساز این رویداد شد. چرا با وجود اینکه برای حمایت از کودکان و نوجوانان قانون داریم، باز هم شاهد فرزندکشی هستیم؟

یکی از دلایل آن شاید جواز غیرمستقیمی باشد که قانون‌گذار به واسطه قاعده فقهی «اَنَّكَ وَ مَالُكَ لِأَبِیْكَ» به پدر داده و پدر می‌داند که حتی اگر فرزندش را هم بکشد، قصاص نمی‌شود و در نهایت باید دیه بدهد؛ آن‌هم با شرط و فرضی که سایر افراد ولی دم از او مطالبه کنند. ممکن است در نهایت و صرفا در حالتی که بیم تجری مرتکب با دیگران برود، به سه تا ۱۰ سال حبس نیز محکوم شود. حتی مواردی بوده که قضات به نظرشان رسیده که پدر دوباره این فعل را تکرار نمی‌کند و عملش منجر به تجری دیگران هم نشده است.

به‌رحال این مسئله موجب شده تا شاهد چنین قتل‌هایی باشیم، نباید فراموش کنیم که با یک قاعده فقهی رودررو هستیم و باید در همان چارچوب فقهی آن را بررسی کنیم.

فقه شیعه امامیه که مبنای بخش زیادی از قوانین کیفری ایران است، یک ویژگی اساسی برای خودش قائل است و آن هم «پویا»بودن آن است. در واقع بر مبنای این ویژگی گفته می‌شود که بر اساس مقتضیات زمان و مکان می‌توان تغییراتی در آن داد. بنابراین از آنجایی که این قاعده فقهی «اَنَّكَ وَ مَالُكَ لِأَبِیْكَ» در قرآن نیامده و از سوی دیگر به پیامبر «منسوب» است، می‌تواند این فرصت را ایجاد کند که با ورود فقها به این مسئله، نسبت به این قاعده متناسب با مقتضیات زمان و مکان اقدام کنند. ضمن اینکه اگر این اتفاق هم نیفتد، می‌توان در بخش مجازات تعزیری تغییرات بهتری برای ایجاد بازدارندگی انجام داد.

در واقع نهاد قانون‌گذار با افزایش میزان مجازات پدری که فرزندکشی انجام داده است، حداقل می‌تواند دایره ترغیب به انجام این فعل را تنگتر کند.

www.sharghdaily.ir

دوشنبه ۱۲ خرداد ۱۳۹۹ ● ۹ شوال ۱۴۴۱ = ۱ ژوئن ۲۰۲۰ سال هفدهم ● شماره ۳۷۲۳ ● ۱۶ صفحه

اذان ظهر تهران ۱۳:۰۲ ● اذان مغرب ۲۰:۳۶ اذان صبح فردا ۴:۰۵ ● طلوع آفتاب ۵:۴۹

fardashargh@gmail.com

روزنامه‌فروشی روزنامه شرق

روزنامه شرق

یکی از روش‌هایی که در بحران کرونا بر سر زبان‌ها افتاد و کارایی خود را نشان داد، تله‌مدسین یا همان دوراپزشکی است که ترجمه نسبتاً مناسبی به نظر می‌رسد. در زمانی که همه در قرنطینه هستند و ملاقات‌ها باید به حداقل برسد، تکنولوژی‌های جدید ارتباط غیرحضور ی‌پزشک و بیمار به کار افتادند و در عمل کارکرد خود را به نمایش گذاشتند. این تکنولوژی جدید هم مثل سایر فراورده‌های مدرنیته هم‌زمان واجد نکات مثبت و منفی است.

استفاده از تله‌مدیسین در درمان سکنه مغزی حاد تا پیش از بحران کرونا هم جدیدترین پیشرفت در درمان سکنه مغزی حاد به شمار می‌رفت. مسائل اقتصادی، اخلاقی و حقوقی آن همه داشت در جهتی تنظیم می‌شد که با ویزیت آنلاین و ارسال مدارک بیمار، درمان سکنه مغزی که سخت به دقایق وابسته است هرچه سریع‌تر آغاز شود. در بحران کرونا هم نه‌تنها سرعت که کاهش ابتلا هم توجه همگان را به سمت تله‌مدیسین برد، اما در این ارتباط باید به نکات دیگری هم اشاره کرد:

اول آنکه تله‌مدیسین را نباید به ارتباط تلفنی ولو با امکان ارسال تصاویر تقلیل داد. در جریان کرونا شاهد رشد مؤسساتی هستیم که بین پزشکان و بیماران ارتباط تلفنی برقرار می‌کنند و با نام ارتباط آنلاین تبلیغات گسترده راه می‌اندازند. باید تأکید کرد تله‌مدیسین تنها به معنای ارتباط غیرحضور ی نیست و مستلزم امکانات تکنولوژیک، پرسنل کافی، مکان و زمان فیزیکی مناسب برای طبابت از راه دور است و البته بسترهای حقوقی و اخلاقی تعریف‌شده برای ایین کار، ضرورت‌های شتابناک کرونا این دغدغه را به وجود آورد که نکند تله‌مدیسین با تمام ابزار و آلاتش به یک ارتباط تلفنی ولو با انتقال چند عکس از فضای مجازی تقلیل یابد.

دوم آنکه در شرایطی که ویزیت بیمار به‌عنوان مهم‌ترین بخش از کار تعقلی پزشکی هنوز نتوانسته جایگاه مناسب خود را در اذهان ما ایرانیان اعم از پزشک و بیمار باز کند، این خطر وجود دارد که تله‌مدیسین، آن هم به همان شکل ناقص و

تقلیل یابد.

دوم آنکه در شرایطی که ویزیت بیمار به‌عنوان مهم‌ترین بخش از کار تعقلی پزشکی هنوز نتوانسته جایگاه مناسب خود را در اذهان ما ایرانیان اعم از پزشک و بیمار باز کند، این خطر وجود دارد که تله‌مدیسین، آن هم به همان شکل ناقص و

تقلیل یابد.

دوم آنکه در شرایطی که ویزیت بیمار به‌عنوان مهم‌ترین بخش از کار تعقلی پزشکی هنوز نتوانسته جایگاه مناسب خود را در اذهان ما ایرانیان اعم از پزشک و بیمار باز کند، این خطر وجود دارد که تله‌مدیسین، آن هم به همان شکل ناقص و

تقلیل یابد.

دوم آنکه در شرایطی که ویزیت بیمار به‌عنوان مهم‌ترین بخش از کار تعقلی پزشکی هنوز نتوانسته جایگاه مناسب خود را در اذهان ما ایرانیان اعم از پزشک و بیمار باز کند، این خطر وجود دارد که تله‌مدیسین، آن هم به همان شکل ناقص و

تقلیل یابد.

دوم آنکه در شرایطی که ویزیت بیمار به‌عنوان مهم‌ترین بخش از کار تعقلی پزشکی هنوز نتوانسته جایگاه مناسب خود را در اذهان ما ایرانیان اعم از پزشک و بیمار باز کند، این خطر وجود دارد که تله‌مدیسین، آن هم به همان شکل ناقص و

بهار امسال اخباری نوبدبخش از وضعیت تالاب‌های کشور به گوش می‌رسد؛ از بازتاب جهانی بهترین وضعیت یک دهه اخیر دریاچه ارومیه گرفته تا تصاویر خیره‌کننده از تخم‌گذاری فلامینگوها در تالاب‌های خوزستان و حتی راه‌سازی یک میلیون قطعه بچه‌ماهی در تالاب هامون. ولی آنچه در این بین شاید بیش از سایر اخبار عموم جامعه را به خود جذب کرد خبری با ایین تیتَر و البته ویدئوهای پیوست آن بود: «ایجاد ۵۰ دریاچه جدید در کشور پس از بارش‌های سال آبی جاری». آیا واقعا این تیتَر خبری جذاب، صحت داشت؟ تصویری که اخیرا با عنوان تصویر ناسا از بهار ایران نیز منتشر شد، اگر هم شکی در این موضوع نبود آن را به واقعیت نزدیک کرد که فلات مرکزی ایران را مملو از دریاچه‌های جدید نشان می‌داد.

اما اصل موضوع ایجاد ۵۰ دریاچه جدید به یک پدیده زمین‌شناسی به نام پلایا بازمی‌گردد. طبق اطلاعات در دسترس، کشور ایران دارای بیش از ۲۶۲ پلایا (معادل فارسی آن «دغ») است. در زبان محلی انازکی، دغ زمینی است که بر آن سیلاب آمده و خشکیده و یک طبقه از گل محکم احداث شده که مانع رویدن چیزی است. پلایا یکی از اشکال ژئومورفولوژیکی است که در پست‌ترین قسمت حوضه آبریز یا دشت‌های سطحی به وجود آمده‌اند. پلایا در واقع دریاچه‌هایی بوده‌اند که بر اثر پِشی‌گرفتن حجم تبخیر از سطح زواره در شهرستان اردستان استان اصفهان است که یک‌مرتبه مواجه شد با بارش ناگهانی روی این پلایا و مسدودشدن راه برگشت از پناهگاه حیات وحش خارو از میان دریاچه ایجادشده در سال ۱۳۸۹ که تجربه عینی درک ویژگی‌های این پدیده را برای بنده ایجاد کرد.

روزنامه‌فروشی روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق

روزنامه شرق